

Universitatea Tehnică a Moldovei

**ANALIZA IMPACTULUI TRASPORTULUI ASUPRA
MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ȘI IMPORTANȚA
SUSȚINERII DEZVOLTĂRII TRASPORTULUI
DURABIL**

Masterand: grupa MET – 221 M

Valentin BODIU

Conducător: conf. univ., dr.

Nina GARȘTEA

Chișinău - 2023

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Universitatea Tehnică a Moldovei
Facultatea Inginerie Mecanică, Industrială și Transporturi
Departamentul Transporturi
Programul „Managementul și Exploatarea Transporturilor”

ADMIS LA SUSȚINERE

Șef Departament: conf. univ., dr. Victor CEBAN

_____ 2023

**ANALIZA IMPACTULUI TRASPORTULUI ASUPRA MEDIULUI
ÎNCONJURĂTOR ȘI IMPORTANȚA SUSȚINERII DEZVOLTĂRII
TRANSPORTULUI DURABIL**

Teza de master

Conducător: _____ (conf. univ., dr. Nina GARȘTEA)

Masterand: _____ (Valentin BODIU)

Chișinău – 2023

R E Z U M A T

Prezenta teză de master abordează problematica impactului transportului asupra mediului înconjurător și importanța dezvoltarea transportului durabil. Prezentul proiect este structurat în trei compartimente de bază.

Primul compartiment al tezei de master prezintă analiza situației curente în domeniul transporturilor din Republica Moldova și analiza cadrului normativ.

Compartimentul al doilea descrie aspecte privind poluarea mediului înconjurător, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și pactul ecologic pentru Uniunea Europeană.

În partea a treia este examinat sistemul de transport durabil, inclusiv mobilitatea populației și sistemele inteligente de transport.

Prezenta lucrare conține:

- 3 capitole;
- 100 pagini;
- 24 figuri;
- 8 tabele;
- 95 surse bibliografice.

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Masterarbeit befasst sich mit der Frage der Auswirkungen des Verkehrs auf die Umwelt und der Bedeutung der Entwicklung eines nachhaltigen Verkehrs. Das vorliegende Projekt ist in drei grundlegende Abschnitte gegliedert.

Der erste Abschnitt der Masterarbeit präsentiert die Analyse der aktuellen Situation im Bereich Verkehr in der Republik Moldau und die Analyse des regulatorischen Rahmens.

Im zweiten Abschnitt werden Aspekte der Umweltverschmutzung, der Reduzierung von Treibhausgasemissionen und des Ökopakts für die Europäische Union beschrieben.

Der dritte Teil untersucht das nachhaltige Verkehrssystem, einschließlich der Bevölkerungsmobilität und intelligenter Verkehrssysteme

Dieses Papier enthält:

- 3 Kapitel;
- 100 Seiten;
- 24 Figuren;
- 8 Tabellen;
- 95 bibliographische Quellen.

ABREVIERI

AEM	Agenția Europeană de Mediu
ASD	Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
CC	Curtea de Conturi
CNDA	Contribuția Națională Determinată Actualizată
CONUSC	Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la Schimbarea Climei
COV	Compuși organici volatili
CSE	Comisia pentru Situații Excepționale
CSI	Comunitatea Statelor Independente
EMTA	European Metropolitan Transport Authorities
FMI	Fondul Monetar Internațional
GES	Gaze cu efect de seră
HG	Hotărâre de Guvern
IEV	Instrumentul european de vecinătate
ISA	Intelligent Speed Adaptation
ITC	Comitetul pentru transport intern
ITS	Intelligent Transport Systems
MIDR	Ministerul Infrastructurii și dezvoltării Regionale
MLG	Multi-Level Governance
MM	Ministerul Mediului
NAMA	Nationally Appropriate Mitigation Action
PIB	Produsul Intern Brut
PILG	Portul Internațional Liber Giurgiulești
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizațiile Non Guvernamentale
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OST	Operatorul Sistemului de Transport
RM	Republica Moldova
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
UNECE	Comisia Economică a Organizației Națiunilor unite pentru Europa

CUPRINS

	Pag.
DECLARAȚIE	3
REZUMAT	4
ABREVIERI	6
INTRODUCERE	8
I CAPITOLUL ANALITIC	12
1.1 Considerații generale	12
1.2 Republica Moldova versus Agenda europeană privind clima	20
1.3 Analiza cadrului normativ	28
II IMPACTUL TRASPORTURILOR ASUPRA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR	34
2.1 Transportul versus poluarea mediului	34
2.2 Politici privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	37
2.3 Pactul ecologic pentru Uniunea Europeană	56
III SISTEMUL DE TRANSPORT DURABIL	62
3.1 Noua rețea transeuropeană de transport	62
3.2 Aspecte privind mobilitatea sustenabilă	73
3.3 Sisteme inteligente de transport	83
CONCLUZII	93
BIBLIOGRAFIE	95
ANEXE	101

INTRODUCERE

Traficul și mobilitatea joacă un rol vital în societatea și economia națională, dat fiind faptul că sistemul de transport ne oferă acces la locurile de muncă, educație, servicii, infrastructură socială și facilități de agrement, precum și contribuie la creșterea economică, la ocuparea forței de muncă și la comerț. Menționăm că sistemul de transport are un impact semnificativ și în continuă creșterea asupra mediului ambiant și a sănătății umane. În ciuda realizărilor tehnice, politice și progresului social, sistemul actual de transport și modelele de mobilitate nu sunt încă durabile, deoarece traficul continuă să fie o sursă a unui șir de probleme inclusiv la nivel guvernamental.

Politicile de transport, sănătate și mediu sunt domenii complexe, interconectate și în continuă dezvoltare. Astfel, nu este ușor pentru factorul decizional să ia decizii despre unde și cum să acționeze, precum și cum să accelereze progresul dezvoltării durabile. Pentru guvernare implementarea soluțiilor pentru eliminarea problemelor de transport este o sarcină extrem de dificilă și asociată cu riscul de conflicte. Zgomotul din trafic este una din cele mai mari probleme, fiind urmată de schimbările climatice ca rezultat al emisiilor poluante generate de sistemul de transport actual. Criza climatică este cauzată de emisiile de gaze cu efect de seră generate de om, care continuă să crească în toate sectoarele, de la energie (34% din emisii) la agricultură, (22%) **la transporturi (15%)** și altele.

Poluarea mediului este o problemă majoră care afectează atât ecosistemul global, cât și sănătatea și bunăstarea oamenilor, dat fiind faptul că poluarea poate lua diverse forme, de la poluarea aerului și a apei, până la poluarea solului și a mediului acvatic. Cauzele poluării sunt diverse, dar cele mai frecvente sunt activitățile umane, așa cum este cazul utilizării excesive a combustibililor fosili, *a transporturilor*, industriei grele, agriculturii intensive și a deșeurilor eliminate fără control. Influența calitativă și cantitativă a fiecărui factor poluant în parte în vederea stabilirii importanței acestora în poluarea generală a mediului și, consecutiv, pentru stabilirea măsurilor generale de diminuare sau de neutralizare a efectelor pentru a proteja mediul și pentru adoptarea de practici durabile în fiecare domeniu.

Studiile asupra influenței factorilor poluanți stau la baza stabilirii obligațiilor operatorilor economici, în particular, și a politicilor statale asupra unor întregi ramuri economice, în general. Parteneriatele bazate pe *consultanța de mediu* pe întreg lanțul de responsabilitate au rolul de a identifica corect obligațiile către actorii statali prin implementarea și asumarea principiului „**poluatorul plătește**”.

Integrarea măsurilor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră în strategiile naționale, politicile și programele Republicii Moldova, reprezintă un pas important în dezvoltarea unei abordări spre o dezvoltare economică, cu emisii reduse de carbon.

Pentru mulți profesioniști din transporturi principalele provocări rămân accesibilitatea și reducerea congestionării traficului. În acest sens, urmează să se acorde prioritatea investițiilor într-o infrastructură adecvată, precum și acțiunilor ce vizează creșterea sistemelor de transport, precum și eficienței și fiabilității transporturilor. Nivelul admisibil de emisii pentru unitățile de transport, utilizarea spațiului public și asigurarea siguranței urmează a fi determinate, la nivel național, de cadrul de reglementare și mecanismele de politici relevante. În acest sens, specialiștii din domeniul transporturilor depun efort pentru a reglementa cererea și oferta, ținând cont de factori precum timpul de călătorie, confortul și tarifele. În prezent, la nivelul UE se pune accent pe multimodalitate și pe crearea de spații sigure și confortabile pentru mersul pe jos și cu bicicleta.

În prezenta teză de master se va face o trecere în revistă a impactului transporturilor asupra mediului din perspectiva efectelor acestei importante activități economice și a consecințelor negative pe care le produce, dar și a unor aspecte care țin de măsurile de diminuare a acestor consecințe care se adoptă deja la nivel global.

Pentru a diminua impactul transporturilor asupra mediului și societății, este important ca unitățile de transport antrenate în trafic să fie într-o stare adecvată din punct de vedere tehnic, iar controalele efectuate pe parcursul duratei de viață a acestora să fie relativ simple, rapide și necostisitoare.

Actualitatea temei reiese prin prisma: (a) încălzirii globale cauzate de emisiile de gaze cu efect de seră, (b) dezvoltarea sistemului de transport durabil. Pe măsura creșterii gradului de motorizare, impactul transporturilor asupra mediului este tot mai mare. Pentru a monitoriza eficient impactul transporturilor asupra mediului și pentru a lua decizii în cunoștință de cauză, sunt necesare date consecvente despre transport, mediu și sănătate, care trebuie să fie disponibile atât la nivel guvernamental cât mediului academic și sectorului public.

Scopul tezei: constă în analiza complexă a cadrului normativ care reglementează reducerea impactului transporturilor asupra mediului înconjurător și dezvoltarea durabilă a transportului, și elucidarea lacunelor.

Sarcinile prezentei teze de master:

- analiza experienței internaționale, inclusiv bunele practici,
- analiza comparativă a cadrului normativ,
- analiza factorilor care influențează impactul transporturilor asupra mediului înconjurător și dezvoltarea transportului durabil.

Baza metodologică a cercetării științifice: o constituie metodologiile aplicate, inclusiv metoda: istorică, comparată, statistică, logică, deducției, fiind utilizat principiul analitico-sintetic. Baza documentară a tezei de master este vastă cuprinzând materiale de referință din literatura de specialitate.

Valoarea aplicativă a lucrării: în conținutul său teza de master abordează un șir de probleme și aspecte importante care necesită a fi corect tratate, înțelese și aplicate în mod pertinent în practică.

Sub aspect teoretic teza de master abordează opiniile expuse de autori în literatura de specialitate cu referire la impactul transportului asupra mediului înconjurător și dezvoltarea transportului durabil. Importanța teoretică constă în faptul că prezenta teză de master prezintă prin sine un studiu documentat și sistematizat, inclusiv analiza comparativă, cercetarea studiilor de caz, care pot fi luate în calcul în cadrul studiilor universitare, precum și înaintarea propunerilor de modificare, completare și ajustare a cadrului normativ în vigoare.

Întreaga tratare realizată prin abordarea temei care face obiectul tezei de master se înscrie în cadrul mai larg de generalitate și principialitate teoretico-practică. S-a încercat să se aducă în atenție și să se pună în discuție unele probleme, fiind formulate un șir de recomandări în vederea ameliorării situației create.

Importanța aplicativă este semnificată prin formularea unor teze și recomandări vizavi de reglementarea impactului transportului asupra mediului înconjurător și dezvoltarea durabilă a acestuia. Toate acestea, înserate cu o gamă amplă de spețe ce vizează impactul transportului asupra mediului înconjurător și dezvoltarea durabilă a acestuia în Republica Moldova, pot fi consultate și utilizate de specialiștii din domeniu în activitatea lor profesională.

Rezultatele cercetării au importanță metodologică la investigarea și promovarea dezvoltării durabile a sistemului de transport, precum și diminuării impactului transporturilor asupra mediului înconjurător. Rezultatele obținute în cadrul cercetării, inserate în prezenta teză de master, au contribuit la creionarea unor inexactități prin prisma prevederilor cadrului normativ în vigoare.

Structura și volumul teze: prezenta teză de master conține introducere, este structurată în trei capitole, finalizată cu concluzii, regăsim lista bibliografică, care este expusă pe **88** pagini. Teza de master este perfectată în conformitate cu normele tehnice impuse la întocmirea unei lucrări științifice.

BIBLIOGRAFIE

I. ACTE NORMATIVE

1. Legea nr. 1194 din 21.05.1997 cu privire la transporturi (Monitorul Oficial, 1997, nr. 67, art. 553);
2. Codul fiscal, aprobat prin Legea nr. 1163 din 24.04.1997, republicat (Monitorul Oficial ediție specială, 2007);
3. Codul vamal nr. 95 din 24.08.2021 (Monitorul Oficial, 2021, nr. 219-225, art. 238);
4. Codul civil, aprobat prin Legea nr. 1107 din 06.06.2002 (Monitorul Oficial, 2002, nr. 82-86, art. 661);
5. Codul contravențional, aprobat prin Legea nr. 218 din 24.10.2008, republicat (Monitorul Oficial, 2017, nr. 78-84, art. 100);
6. Codul transporturilor rutiere, aprobat prin Legea nr. 150 din 17.07.2014 (Monitorul Oficial, 2014, nr. 247-248, art. 568);
7. Codul aerian al Republicii Moldova nr. 301 din 21.12.2017 (Monitorul Oficial, 2018, nr. 95-104, art. 189);
8. Codul transportului feroviar nr. 19 din 03.02.2022 (Monitorul Oficial, 2022, nr. 45-52, art. 57);
9. Legea nr. 599 din 30.09.1999 pentru aprobarea Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova, republicat (Monitorul Oficial, 2001, nr. 1-4, art. 2);
10. Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor, republicată (Monitorul Oficial, 2011, nr. 176-181, art. 513);
11. Legea drumurilor nr. 509 din 22.06.1995, republicată (Monitorul Oficial, 2017, nr. 429-433, art. 716);
12. Hotărârea Parlamentului nr. 1318 din 02.03.1993 privind aderarea Republicii Moldova la unele convenții internaționale (Monitorul Oficial, 1993, nr. 3);
13. Hotărârea Guvernului nr. 539 din 23.04.2008 cu privire la crearea Instituției Publice „Agenția Națională Transport Auto” (Monitorul Oficial, 2008, nr. 82, art. 521);
14. Hotărârea Guvernului nr. 773 din 20.06.2016 pentru aprobarea Regulamentului transporturilor rutiere de mărfuri (Monitorul Oficial, 2016, nr. 169-183, art. 883);
15. Hotărârea Guvernului nr. 1468 din 30.12.2016 pentru aprobarea listelor drumurilor publice naționale și locale din Republica Moldova (Monitorul Oficial, 2017, nr. 60-66, art. 133);
16. Hotărârea Guvernului nr. 1470 din 30.12.2016 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (Monitorul Oficial, 2017, nr. 85-91, art. 222);
17. Hotărârea Guvernului nr. 193 din 24.03.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la formarea continuă a adulților (Monitorul Oficial, 2017, nr. 92-102, art. 266);
18. Hotărârea Guvernului nr. 1042 din 05.12.2017 privind aprobarea Concepției pentru restructurarea sectorului feroviar și a Î.S. „Calea Ferată din Moldova” pentru anii 2022-2024 (Monitorul Oficial, 2017, nr. 434-439, art. 1189);
19. Hotărârea Guvernului nr. 659 din 06.09.2023 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare cu emisii reduse al Republicii Moldova până în anul 2030 (Monitorul Oficial, 2023, nr. 430-432, art. 1022);
20. Ordinul Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor nr. 9 din 10.02.2015 cu privire la elaborarea Programelor de formare profesională continuă (Monitorul Oficial, 2015, nr. 52-57, art. 417);
21. Directiva 2002/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18.03.2002 privind omologarea autovehiculelor cu două sau trei roți.
22. Directiva 2003/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 2003 de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră în cadrul Comunității și de modificare a Directivei 96/61/CE a Consiliului (JO L 275, 25.10.2003).
23. Directiva 2007/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 05.09.2007 de stabilire a unui cadru pentru omologarea autovehiculelor și remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate destinate vehiculelor respective.

24. Directiva (UE) 2019/1161 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 de modificare a Directivei 2009/33/CE privind promovarea vehiculelor de transport rutier nepoluante și eficiente din punct de vedere energetic (JO L 188, 12.7.2019).
25. Decizia nr. 406/2009/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind efortul statelor membre de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră astfel încât să respecte angajamentele Comunității de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2020 (JO L 140, 5.6.2009).
26. Decizia 2013/162/UE a Comisiei din 26 martie 2013 privind determinarea nivelurilor anuale de emisii alocate statelor membre pentru perioada 2013-2020 în temeiul Deciziei nr. 406/2009/CE a Parlamentului European și a Consiliului, (JO L 90, 28.3.2013).
27. Decizia de punere în aplicare 2013/634/UE a Comisiei din 31 octombrie 2013 privind ajustările aduse nivelurilor anuale de emisii alocate statelor membre pentru perioada 2013-2020 în temeiul Deciziei nr. 406/2009/CE a Parlamentului European și a Consiliului, (JO L 292, 1.11.2013).
28. Decizia (UE) 2015/1339 a Consiliului din 13 iulie 2015 privind adoptarea, în numele Uniunii Europene, a Amendamentului de la Doha la Protocolul de la Kyoto la Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice și îndeplinirea în comun a angajamentelor care decurg din acesta (JO L 207/1, 04.08.2015).
29. Regulamentul (CE) nr. 1071/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 21.10.2009 privind condițiile care trebuie îndeplinite pentru exercitarea ocupației de operator de transport rutier (JO L 300, 14.11.2009).
30. Regulamentul (UE) 2018/842 privind reducerea anuală obligatorie a emisiilor de gaze cu efect de seră de către statele membre în perioada 2021-2030 în vederea unei contribuții la acțiunile climatice de respectare a angajamentelor asumate în temeiul Acordului de la Paris și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 525/2013.
31. Regulamentul (UE) 2018/841 cu privire la includerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a absorbțiilor rezultate din activități legate de exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură în cadrul de politici privind clima și energia pentru 2030 și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 525/2013 și a Deciziei nr. 529/2013/UE.
32. Regulamentul (UE) nr. 525/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind un mecanism de monitorizare și de raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și de raportare, la nivel național și al Uniunii, a altor informații relevante pentru schimbările climatice și de abrogare a Deciziei nr. 280/2004/CE (JO L 165, 18.6.2013).

II. MANUALE, MONOGRAFII, LUCRĂRI DIDACTICE, BROȘURI

33. AVORNIC Gheorghe *Teoria generală a dreptului*, Chișinău, CARTIER, 2004.
34. FĂINAȘ Florin *Transport rutier*, Ghid legislativ, București, Fundația România de Mâne, 2007.
35. GAIGINSCHI R. *Siguranța circulației rutiere*, București, Editura tehnică, 2004.
36. PEREȘ, Gheorghe *Teoria traficului rutier și siguranța circulației*, Brașov, 1982.
37. TINGVALL C., HAWORTH N. *Vision zero: an ethical approach to safety and mobility*, Melbourne, 1999.
38. Автомобильный транспорт: факты и цифры, Амстердам, 2020 г.
39. Convergența sectorului de transporturi al Republicii Moldova către standardele Uniunii Europene, Expert Grup, Chișinău, 2008, ISBN: 978-9975-80-206-2.
40. Adaptarea Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă la contextul Republicii Moldova, Chișinău, 2017.
41. Analiza privind inovațiile pentru dezvoltare durabilă în Moldova, Geneva 2021, ISBN: 978-92-1-117291-1.
42. Chișinău oraș verde. Planificare strategică, Chișinău, 2020.

43. Evaluarea strategică de mediu pentru Programul de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia, Chișinău, 2022.
44. Dicționar explicativ al limbii române. București, UNIVERS ENCICLOPEDIC, 2009.
45. Ghid metodologic pentru evaluarea ex-ante a impactului politicilor publice, Chișinău, 2022.
46. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Pactul ecologic european [COM (2019), 640 final, 11.12.2019].
47. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Strategia pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă – înscrierea transporturilor europene pe calea viitorului [COM (2020), 789 final, 09.12.2020].
48. Managementul transportului public urban în mun. Chișinău, Chișinău, 2006.
49. Schimbările climatice în Republica Moldova: Impactul socio-economic și opțiunile de politici pentru adaptare, Chișinău, 2009.
50. Sistemul de asigurare a respectării legislației de mediu în Republica Moldova: Situația actuală și recomandări, Chișinău, 2022.
51. Săptămâna mobilității europene: Un aer curat pentru toți, Chișinău, 2008.
52. Sondaj: Ungheneni despre transportul prietenos cu mediul, Ungheni, 2022.
53. Strategia sectorială de cheltuieli în contextul CBTM 2024-2026 pe sectorul transporturi și infrastructura drumurilor.
54. Studiu de performanțe în domeniul protecției mediului. Republica Moldova, Studiul al doilea, Geneva, 2005.
55. Programme on Promotion of Green Economy in the Republic of Moldova for 2018-2020, Government of Moldova, Chisinau, GoM (2018).
56. Low-Emission Development Strategy until 2030, Government of Moldova, Chisinau, GoM (2016).
57. Environmental Strategy for the Years 2014-2023, Government of Moldova, Chisinau, GoM (2014).
58. The Republic of Moldova's Climate Change Adaptation Strategy by 2020, Government of Moldova, Chisinau, GoM (2014).
59. Energy Strategy of the Republic of Moldova until 2030, Government of Moldova, Chisinau, GoM (2013).
60. National Renewable Energy Action Plan of the Republic of Moldova for 2013-2020, Government of Moldova, Chisinau, GoM (2013).
61. Third National Communication of the Republic of Moldova under the UN Framework Convention on Climate Change, Government of Moldova, Chisinau, GoM (2013).
62. First Biennial Update Report of the Republic of Moldova under the United Nations Framework Convention on Climate Change, Ministry of Environment of Moldova / United Nations Environment Programme, Chisinau, MoE/UNEP (2016).
63. Third Environmental Performance Review of the Republic of Moldova, United Nations Economic Commission for Europe, Geneva, UNECE (2014).
64. Republic of Moldova, Country Profile of Environmental Burden of Disease, World Health Organization, Geneva, WHO (2009).
65. Global EV Outlook 2023. Catching up with climate ambitions, Paris, 2023.
66. Intelligent Transport Systems for sustainable mobility, Geneva, 2012, ISBN: 9788897212034.

III. WEBGRAFIE (LINKURI)

67. www.midr@gov.md
68. www.mediu@gov.md
69. www.mai@gov.md

70. www.mec@gov.md
71. www.mei@gov.md
72. www.justice.md
73. www.mfa.gov.md
74. www.anta.gov.md
75. www.asd.md
76. www.am.gov.md
77. www.asp.gov.md
78. www.narm.md
79. www.caa.md
80. www.statistica.gov.md
81. www.airport.md
82. www.railway.md
83. www.apemoldovei.gov.md
84. www.gov.md
85. <http://www.erscharter.eu/ro>
86. <https://www.eea.europa.eu/ro>
87. <https://www.undp.org/ro/moldova>
88. <https://sustainabledevelopment.un.org>
89. <https://unece.org/ru>
90. www.ecosynergy.ro
91. www.autoblog.md
92. www.piataauto.md
93. www.oecd-ilibrary.org
94. www.rwagroup.net
95. www.iea.org